

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

# Průjem u dětí

Průjem není nemocí, nýbrž jejím příznakem. Nejčastěji bývá vyvolán bakteriemi a viry. Jeho průběh i komplikace jsou závažnější v kojeneckém a batolecím věku.

Čím je dítě mladší, tím častěji bývá průjem komplikován zvracením. Průjem spolu se zvracením může způsobovat rychle se rozvíjející závažné stavy s komplikacemi jako je například dehydratace - ztráta tělesné vody, porucha rovnováhy krevních iontů, jako jsou hlavně sodík, draslík, kalcium, chloridy a další. Spolu s nepříznivým působením bakteriálních toxinů se, zvláště u kojenců a batolat a i starších dětí, může rozvíjet metabolická acidóza ze zvýšených hladin kyselých metabolitů v krvi.

## Projevy dehydratace u dětí

Mírná dehydratace se může projevovat pouze oschlými rty a sliznice dutiny ústní. Při dále postupujících ztrátách tekutin a solí je již snižené napětí kůže a podkoží, zapadlé, halonované oči a u kojenců je propadlá fontanela. Při závažném stupni dehydratace, při více než 10% ztrátě tekutin se objevují změny krevního oběhu, odpovídající hypovolemickému šoku. Mohou se objevit poruchy vědomí, křeče, porucha tvorby moči, a další příznaky. U starších dětí, obézních malých dětí a dětí s vyšší hladinou sodíku, se některé příznaky nemusí hned objevit, pokud dehydratace není kritická.

Malé děti jsou omezeny tím, že nedovedou komunikovat, vyjádřit žízeň a hledat tekutinu. Při tom nutně ztrácejí relativně více tekutin průjmovitými stolicemi, zvracením, odpařováním kůže než dospělí. To se týká také častějšího rozvratu hladin solí - iontů a nástupu acidózy, někdy s vysokými hladinami kyselých metabolitů s přítomností acetonu v moči a acetonového pachu dechu. Vedle průjmovitých stolic a častého zvracení mohou být přítomny příznaky z dráždění mozkových obalů. To vše jako následek dehydratace, acidózy, porušené rovnováhy iontů a vyšších hladin kyselých metabolitů.

Popsané klinické stavy při průjmech kojenců, batolat a dětí předškolního věku mohou se vyskytovat i u dětí starších. Většinou ale u nich průjem probíhá s teplotou nebo bez ní, s různě vyjádřenými bolestmi břicha, někdy až kolikovitými. Jindy bolesti chybí. Míra potíží záleží na původu infekce. Ten spolu s fyzickou, imunologickou a vlastně celkovou kondicí určuje průběh onemocnění. Při této příležitosti je nutné zdůraznit, že vždy je nutná zvýšená pozornost tam, kde dítě udává bolesti břicha při různé intenzitě průjmu, někdy spojené se zvracením. Jindy bolesti břicha zjistíme klinickým vyšetřením. Pod tímto obrazem může totiž probíhat některá z náhlých břišních příhod, nejčastěji zánět slepého střeva.

## Průjem jako komplikace jiných onemocnění

U průjmů pro jejich průběh a i odhad jejich pravděpodobné příčiny bývá významný vzhled stolice. Může být od mírně kašovitě až po vodnatou, zpěněnou stolicí. Její součástí může být hlen, hnus u převažujícího postižení tlustého střeva nebo krev. Ta může pocházet z různých oblastí zažívacího systému. Zde se rozlišuje, zda je natrávená či čerstvá, zda je jen nitkovitý výskyt nebo masivní. U kojenců, a někdy i batolat, může stopa čerstvé krve pocházet z drobných prasklinek kůže a sliznice análního otvoru, což s průjmem souvisí jen nepřímo.

Průjem může u dětí komplikovat řadu onemocnění (záněty průdušek, plic, záněty močových cest apod.). Průjem může být i následkem dlouhodobé terapie antibiotiky, která zničí či poškodí běžnou mikrobiální flóru ve střevech a následkem toho jsou přetrvávající řídké kašovité až vodnaté stolice. Jindy průjem u dětí nalézáme po požití nevhodných látek, jindy v souvislosti s náhodnou otravou (léky, kovy, čisticí prostředky apod.).

Při kvalitativně nebo kvantitativně nevhodně složené stravě mohou u dětí vznikat průjmy jako následek této tzv. dietní chyby (přejídání, nucení k jídlu, zaměření se na určitý druh potravin, špatný režim dne apod.). V těchto případech nikdy ale nesmíme vyloučit infekční původ potíží - infekci je vždy nutné vyhledávat mikrobiálním vyšetřením. Podobně je to u stavů probíhajících často s vodnatými stolicemi, kolikovitými bolestmi břicha, zvracením, celkovou slabostí, postihující někdy celou rodinu či skupinu lidí (obvykle s daleko horším průběhem u dětí). Tyto stavy jsou známější pod názvem otrava potravinou, ale zdrojem potíží bývají toxiny bakteriální infekce.

S průjmy u dětí se setkáváme u onemocnění, která začínají v dětském věku, z nichž některá někdy přecházejí až do dospělosti. Je to například celiakie s nesnášenlivostí obilných bílkovin projevující se mj. objemnými, silně zapáchajícími stolicemi. Odstranění těchto bílkovin stav upravuje. U mukoviscidózy je nedostatek pankreatických enzymů na podkladě vrozené poruchy tvorby hlenu na sliznicích. Zde se rozvíjejí průjmy s následnou podvýživou a zástavou růstu. Stav se zlepší podáváním enzymů a další symptomatickou léčbou.

S průjmy se také setkáváme u poruch vstřebávání cukrů, nesnášenlivosti bílkoviny kravského mléka. Zde je potřebná dieta. Chronické průjmy v dětském věku jsou u Crohnovy choroby a ulcerózní colitis se stolicemi s příměsí hlenu a často i hnisu a krve. Původ onemocnění není zcela jasný a léčba je symptomatická.

## **Jak léčíme průjmy?**

V souvislosti s dětskými průjmy je nutné se zmínit o salmonelových infekcích. Ty mohou probíhat s klasickými příznaky. Nyní se ale setkáváme s netypickými průběhy, kdy mohou příznaky i ze strany zažívacího ústrojí chybět, a v popředí je únava, nechutenství, prchavé bolesti různých částí těla, rozvíjející se anémie apod.

V léčení průjmů u dětí většinou vystačíme s dietou a přiměřeným příjmem tekutin. U infekčních průjmů s těžším průběhem, s prokázaným vyvolávajícím činitelem kultivačním vyšetřením, lze podle stavu použít vhodná antibiotika. Při mírnějších průbězích stačí Endiaron a jemu podobné léky. Tam, kde se rozvíjí či rozvinula acidóza, metabolický a iontový rozvrat s dehydratací, je nezbytná infúzní léčba s úpravou vnitřního prostředí.

Zdroj: [www.rodina.cz](http://www.rodina.cz)